

MODEL SZKOLENIOWY DLA SPOŁECZNOŚCI EDUKACYJNEJ

JAK PODEJMOWAĆ TEMATYKĘ
NIERÓWNOŚCI POPRZECZ LITERATURĘ
DZIECIĘCĄ I PODEJŚCIE
INTERSEKCJONALNE

Projekt Zoom Out

Projekt [Zoom Out](#) zakłada podejście do literatury dziecięcej z perspektywy intersekcyjnej, którego celem jest rozwijanie u uczniów krytycznego myślenia na temat nierówności.

Założenie projektu opiera się na perspektywie intersekcyjnej, czyli analizie tego, w jaki sposób różne wymiary nierówności (między innymi płeć, pochodzenie, status społeczny, różnorodność w funkcjonowaniu...) wzajemnie przenikają się i wpływają na nasze doświadczenia.

W przeciwieństwie do idei cenzurowania i przepisywania klasycznych dzieł literackich projekt zakłada podejmowanie tematyki nierówności traktując literaturę jako punkt wyjścia do prowadzenia wartościowej i pogłębionej rozmowy z uczniami. Istotnym elementem metodologii jest również współtworzenie materiałów edukacyjnych poprzez dialog i współpracę szkół, organizacji, spółdzielni edukacyjnych czy uniwersytetów.

W ramach projektu Zoom Out opracowano ten **model szkoleniowy skierowany do szeroko rozumianej społeczności edukacyjnej**. Szkolenie przeznaczone jest dla osób zaangażowanych w edukację zarówno formalną, jak i nieformalną w tym rodzin, bibliotekarzy, osób pracujących z młodzieżą, mediatorów kulturowych, edukatorów prowadzących zajęcia pozalekcyjne oraz specjalistów działających w środowiskach edukacyjnych lokalnych społecznościach.

Analiza potrzeb

Literatura dziecięca odgrywa istotną rolę w kształtowaniu sposobu, w jaki dzieci postrzegają siebie, innych oraz otaczający je świat. Jednak dorośli pracujący z dziećmi poprzez książki i opowiadanie historii nie zawsze czują się przygotowani do podejmowania tematów związanych z różnorodnością, nierównościami, stereotypami czy inkluzywnością w sposób znaczący i dostosowany do wieku dzieci.

Zidentyfikowane potrzeby tej grupy docelowej obejmują:

- Zrozumienie, w jaki sposób literatura dziecięca może zarówno utrwalać, jak i podważać nierówności społeczne oraz stereotypy.
- Rozwijanie pewności siebie w prowadzeniu rozmów z dziećmi na temat tożsamości, różnorodności, sprawiedliwości i inkluzywności.
- Zdobywanie praktycznych strategii wspierających empatię, krytyczne myślenie oraz dialog oparty na szacunku poprzez opowiadanie historii i wspólne czytanie.
- Naukę wykorzystywania zasobów Zoom Out w kontekstach rodzinnych, społecznych, kulturalnych oraz edukacji pozaformalnej.
- Wzmacnianie kompetencji w tworzeniu włączających, bezpiecznych i angażujących przestrzeni dla dzieci i młodzieży.

Cele szkolenia

Po ukończeniu szkolenia uczestnicy będą potrafili:

- Rozumieć znaczenie intersekcyjności i inkluzywności w literaturze dziecięcej.
- Identyfikować stereotypy, uprzedzenia oraz niedostatecznie reprezentowane perspektywy w tekstach literackich i przedstawieniach.
- Prowadzić włączające i dostosowane do wieku rozmowy z dziećmi na temat różnorodności, nierówności i zagadnień społecznych.
- Wykorzystywać Podręcznik, Toolbox, animacje oraz materiały uzupełniające w działaniach edukacyjnych i środowiskowych.
- Wspierać empatię, dialog, uczestnictwo oraz krytyczną refleksję poprzez literaturę i opowiadanie historii.
- Dostosowywać zasoby projektu do różnych odbiorców, grup wiekowych oraz kontekstów społecznych.

Opracowanie programu szkolenia i metody pracy

W miarę możliwości uczestnicy powinni otrzymać dostęp do wybranych materiałów projektowych na 10 do 15 dni przed szkoleniem, w tym linki do Podręcznika, Toolboxa, animacji oraz innych odpowiednich zasobów.

Uczestnicy mogą również zostać poproszeni o wykonanie krótkiego zadania przygotowawczego lub wypełnienie ankiety, zachęcającej do refleksji nad:

- książkami lub opowieściami, które miały wpływ na ich dzieciństwo,
- reprezentacjami różnorodności w literaturze dziecięcej,
- doświadczeniami związanymi z inkluzywnością, wykluczeniem lub stereotypami w środowisku edukacyjnym lub społecznym.

Przestrzeń szkoleniowa powinna sprzyjać uczestnictwu, otwartości i dialogowi. Tam, gdzie to możliwe, można wyeksponować materiały wizualne projektu, takie jak plakaty czy ilustracje, aby stworzyć angażujące i refleksyjne środowisko uczenia się.

Opracowanie programu szkolenia i metody pracy

Metodyka szkolenia powinna priorytetowo traktować:

- uczenie się poprzez uczestnictwo,
- dyskusję opartą na współpracy,
- opowiadanie historii i wspólne czytanie,
- refleksję opartą na doświadczeniach osobistych,
- praktyczne wykorzystanie zasobów projektu,
- dialog pomiędzy różnymi perspektywami edukacyjnymi i środowiskowymi.

Szkolenie powinno pozostać elastyczne i dostosowane do potrzeb oraz doświadczeń uczestników. Większy nacisk należy kłaść na interakcję, refleksję i praktyczne zaangażowanie niż wyłącznie na przekaz teoretyczny.

15'	<u>Powitanie i wprowadzenie</u> W celu wprowadzenia tematu literatury dziecięcej oraz osobistych doświadczeń związanych z czytaniem, uczestnicy proszeni są o krótkie przedstawienie się oraz podzielenie się: • książką dla dzieci lub bohaterem literackim, którego pamiętają, • historią, która wywarła na nich wpływ, • lub postacią, którą szczególnie lubili, nie lubili lub która wzbudziła ich refleksję. To wprowadzenie pomaga stworzyć atmosferę partycypacji oraz zachęca do refleksji nad emocjonalnym i społecznym wpływem literatury. Animacja 1 (<i>Do czego służy książka?</i>) może zostać wykorzystana jako bodziec otwierający do dyskusji na temat społecznej roli literatury dziecięcej.
10'	<u>Wprowadzenie do projektu Zoom Out</u> Krótką prezentacja: • projektu Zoom Out, • jego celów, • oraz podejścia do interseksjonalności, włączenia społecznego i literatury dziecięcej. Animacja 3 może zostać wykorzystana w celu przedstawienia przystępnego przeglądu projektu oraz jego głównych założeń.

20'	<u>Literatura dziecięca, różnorodność i intersekcyjność</u> Ta część sesji wprowadza uczestników w relację pomiędzy literaturą dziecięcą a nierównościami społecznymi w sposób przystępny i praktyczny. Tematy mogą obejmować: • w jaki sposób historie kształtują postrzeganie siebie i innych przez dzieci, • stereotypy i reprezentacje w książkach oraz ilustracjach, • widoczne i niewidoczne nierówności, • empatię i krytyczne myślenie poprzez opowiadanie historii, • różnorodność doświadczeń i tożsamości dzieci. Animacja 2 może zostać wykorzystana do wprowadzenia pojęcia intersekcyjności w sposób przystępny i angażujący. Prowadzący powinni priorytetowo traktować przykłady, dyskusję oraz refleksję zamiast wyjaśnień czysto teoretycznych.
10'	<u>Prezentacja zasobów projektu</u> Prezentacja materiałów edukacyjnych i kampanii uświadamiającej, opracowanych w ramach projektu: • Podręcznik • Toolbox • Obiecujące praktyki • Animacje • Książka ilustrowana (jeśli jest dostępna w danym języku) • Dodatkowe działania edukacyjne • Plakaty kampanii uświadamiającej Szczególną uwagę należy zwrócić na możliwość dostosowania zasobów do różnych kontekstów edukacyjnych, kulturowych i środowiskowych.

60' Aktywizujące eksplorowanie zasobów. Ta część szkolenia powinna koncentrować się na aktywnym uczestnictwie i praktycznym wykorzystaniu materiałów projektowych. Można rozważyć różne warianty realizacji w zależności od profilu uczestników oraz dostępnego czasu.

Wersja A – moderowana refleksja i wymiana doświadczeń

Jeśli uczestnicy zapoznali się wcześniej z materiałami, mogą:

- podzielić się jedną ideą, aktywnością lub refleksją, która była dla nich szczególnie istotna,
- omówić, w jaki sposób zasoby mogą być wykorzystywane w ich własnych kontekstach,
- wymienić doświadczenia związane z literaturą dziecięcą, różnorodnością i włączeniem społecznym.

Nacisk powinien być położony na dialog, wymianę perspektyw oraz praktyczną użyteczność materiałów.

Wersja B – wspólne eksplorowanie podczas sesji

Jeśli uczestnicy nie otrzymali materiałów wcześniej, można przeznaczyć czas na pracę w małych grupach z wybranymi fragmentami Podręcznika, aktywnościami z Toolboxa, animacjami lub materiałami wizualnymi.

Uczestnicy mogą następnie omówić:

- które zasoby uznali za najbardziej angażujące,
- potencjalne wyzwania związane z ich wdrażaniem,
- oraz sposoby dostosowania działań do różnych dzieci, rodzin lub środowisk społecznych.

Wersja C – doświadczanie działań w praktyce

Uczestnicy mogą bezpośrednio zaangażować się w wybrane działania z Toolboxa poprzez odgrywanie ról, opowiadanie historii, dyskusję w grupie lub ćwiczenia twórcze.

Takie podejście praktyczne pozwala uczestnikom:

- doświadczyć metodologii z perspektywy dziecka,
- reflektować nad emocjami i dynamiką grupy,
- oraz eksplorować sposoby prowadzenia włączających rozmów w praktyce.

Zasady facylitacji

Podczas całego szkolenia prowadzący powinni dążyć do stworzenia:

- atmosfery szacunku i włączenia,
- przestrzeni do uczestnictwa i dialogu,
- miejsca na różne perspektywy i doświadczenia,
- bezpiecznej, nieoceniającej dyskusji,
- emocjonalnie bezpiecznego środowiska uczenia się.

Rola facylitatora nie polega na dostarczaniu jednoznacznych odpowiedzi, le na:

- zachęcaniu do refleksji,
- wspieraniu dialogu,
- kierowaniu krytycznym myśleniem,
- oraz promowaniu empatycznej i włączającej komunikacji.

Najczęstsze wyzwania i możliwe rozwiązania

Wyzwanie	Możliwe rozwiązanie
Obawa przed niewłaściwym podejściem do tematów wrażliwych	Zachęcanie do otwartego dialogu, pytań refleksyjnych oraz wspólnego uczenia się.
Niepewność w prowadzeniu rozmów z dziećmi na temat nierówności	Wykorzystywanie opowieści i konkretnych przykładów jako punktu wyjścia do rozmowy.
Zróżnicowane doświadczenia i perspektywy uczestników	Uważne, pełne szacunku słuchanie oraz uwzględnianie różnych perspektyw.
Ograniczony czas lub konteksty edukacji pozaformalnej	Wybieranie krótszych aktywności, które można elastycznie dostosować.
Reakcje emocjonalne lub dyskomfort	Tworzenie wspierającej przestrzeni oraz zapewnienie czasu na refleksję i dyskusję.

Materiały

- *Od strony do kontekstu społecznego. Przewodnik po podejściu do nierówności z perspektywy interseksyjnej, poprzez literaturę dziecięcą* <https://www.zoomoutproject.eu/pl/podrecznik/>
- *Toolbox. Praktyczne zasoby edukacyjne wspierające odkrywanie potencjału europejskiej literatury dziecięcej.* <https://www.zoomoutproject.eu/pl/toolbox-pl/>
- Animacja 1 “Do czego służy książka?” <https://www.youtube.com/watch?v=bulKpvzBcwY&list=PL7V3pxljKAJfjnhjDL2EQvrvx63MFkViY&index=1>
- Animacja 2 “Możesz to zrobić...lub nie” <https://www.youtube.com/watch?v=k93A7M3Glbs&list=PL7V3pxljKAJfjnhjDL2EQvrvx63MFkViY&index=2>
- Animacja 3 “Zoom Out: Projekt o literaturze i nierównościach” <https://www.youtube.com/watch?v=QTTOWrrKLXA&list=PL7V3pxljKAJfjnhjDL2EQvrvx63MFkViY&index=5>
- Ilustrowana książka (dostępna w językach: katalońskim, baskijskim, polskim i hiszpańskim)
- Zestaw ćwiczeń wspierających poznawanie różnorodności, odmienności oraz równości (uzupełnienie animacji i książeczki) <https://www.zoomoutproject.eu/pl/animacje/>
- Obiecujące praktyki (*Promising Practices Collection on children's literature and inequality*) <https://www.zoomoutproject.eu/promising-practices/>
- Plakaty podnoszące świadomość o nierównościach w szkołach <https://www.zoomoutproject.eu/pl/kampania/>
- Piosenka “Let the Books Be Earthquakes” <https://www.youtube.com/watch?v=5vBtmXUc4f8&list=PL7V3pxljKAJfFV22mouioSnzWTrBMjA1b&index=4>

Ocena i ewaluacja

Ważne jest mierzenie skuteczności szkolenia pod kątem realizacji założonych celów edukacyjnych oraz wprowadzanie niezbędnych usprawnień i modyfikacji służących jego doskonaleniu.

Prosimy o udzielenie odpowiedzi na poniższe pytania wybierając odpowiednią cyfrę ze skali od 1 do 5, gdzie:

1 = zdecydowanie się nie zgadzam | 2 = nie zgadzam się | 3 = nie mam zdania | 4 = zgadzam się | 5 = zdecydowanie się nie zgadzam

- **Przejrzystość treści:** Materiały i wyjaśnienia były przejrzyste i łatwe do zrozumienia.
- **Praktyczny aspekt:** Treść warsztatów jest użyteczna i możliwa do wprowadzenia w mojej praktyce nauczycielskiej.
- **Zainteresowanie tematem:** Jestem zainteresowany/a włączeniem intersekcyjności do mojej praktyki nauczycielskiej.
- **Możliwość aktywnego udziału:** Podczas warsztatów miałem/am wystarczająco możliwości do zaangażowania się i podzielenia doświadczeniem.
- **Nauka:** Po warsztatach lepiej rozumiem pojęcie intersekcyjności.
- **Organizacja:** Struktura i organizacja szkolenia były efektywne.
- **Ramy czasowe:** Czas trwania poszczególnych sesji był odpowiedni.
- **Oczekiwania:** Szkolenie spełniło moje potrzeby i oczekiwania.
- **Ogólna satysfakcja:** Jestem ogólnie zadowolony/a ze szkolenia.

Pytania otwarte:

- Co najbardziej podobało się Pani/ Panu w szkoleniu?
- Co najmniej podobało się Pani/ Panu w szkoleniu?
- Jakie tematy lub obszary chciałby/ aby Pan/Pani pogłębić w kontekście dzisiejszego szkolenia?
- Czy ma Pan/Pani dodatkowe komentarze lub sugestie dotyczące tego, w jaki sposób możemy udoskonalić nasze szkolenie?

zoom out

intersectionality
and children's books

This project has been funded with support from
the European Commission.

This publication [communication] reflects the
views only of the author, and the Commission
cannot be held responsible for any use which may
be made of the information contained therein.

